

TEATRU V

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru fințe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les œufs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *La Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordel!*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve*. *Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE IONESCO

TEATRU V

IMPROVIZAȚIE
LA ALMA

UCIGAȘ FĂRĂ
SIMBRIE

Ediția a II-a revăzută

Traducere din franceză

și note de

VLAD RUSSO și VLAD ZOGRAFI

HUMANITAS
BUCUREȘTI

IMPROVIZAȚIE LA ALMA
sau
CAMELEONUL PĂSTORULUI

PERSONAJELE

BARTHOLOMEUS I

BARTHOLOMEUS II

BARTHOLOMEUS III

MARIE

IONESCO

Printre cărți și manuscrise, Ionesco doarme cu capul pe masă. Într-o mână ține un pix cu vârful în sus. Se aude soneria. Ionesco sforăie. Sună din nou, apoi se aud lovituri puternice în ușă. Se aud strigăte: „Ionesco! Ionesco!“ În cele din urmă Ionesco tresare, se freacă la ochi.

VOCEA UNUI BĂRBAT: Ionesco! Sunteți acasă?

IONESCO: Da... O clipă!... Ce-o mai fi?

Aranjându-și părul ciufulit, Ionesco se îndreaptă spre ușă, deschide. Apare Bartholomeus I în robă de doctor.

BARTHOLOMEUS I: Bună ziua, Ionesco.

IONESCO: Bună ziua, Bartholomeus.

BARTHOLOMEUS I: Bine că v-am găsit acasă! Era să plec.

Mi-ar fi părut rău, și, cum n-aveți telefon... Da' ce făceați?

IONESCO: Lucram, lucram... scriam!

BARTHOLOMEUS I: Aha, la noua piesă? E gata? Abia aștept.

IONESCO, *se așază în fotoliu și-i arată un scaun lui Bartholomeus*: Luați loc. (*Bartholomeus se așază.*) Cum vedeți, lucrez la ea. Nici nu mai știu de mine. Sunt epuizat. Treaba merge, dar nu-i deloc ușor. Piesa trebuie să fie perfectă, fără lungimi inutile, fără repetiții, mă-nțelegeți?... Așa că, n-am ce-i face, tai, tai...

BARTHOLOMEUS I: Aha, deci ați scris-o deja?... E prima versiune, arătați-mi-o și mie...

IONESCO: Păi nu v-am zis că trebuie să comprim dialogurile?...

BARTHOLOMEUS I: Dacă înțeleg eu bine, comprimați dialogurile înainte să le scrieți! E și asta o metodă.

IONESCO: E metoda mea.

BARTHOLOMEUS I: Ce s-o mai lungim, ați scris-o sau n-ați scris-o?

IONESCO, *căutând pe masă printre hârtii*: Da... mă rog, nu... adică... nu chiar. În fine, e gata! Numai că nu v-o pot citi așa cum e... câtă vreme nu e...

BARTHOLOMEUS I: ...încheiată!...

IONESCO: Nu, nu... încheiată la toți nasturii! Nu-i deloc același lucru.

BARTHOLOMEUS I: Mare păcat! Ratăm ocazia. Am o propunere extrem de tentantă. Un teatru vrea neapărat o piesă de-a dumneavoastră. Numai că directorii lui o vor imediat. Mă roagă pe mine să verific dacă regia e în conformitate cu cele mai moderne principii, principiile unui teatru demn de epoca ultraștiințifică, și în același timp ultrapopulară, în care trăim. Sunt gata să ia asupra lor toate cheltuielile, publicitatea și așa mai departe, cu condiția să nu aibă mai mult de patru-cinci actori și nici decoruri prea scumpe...

IONESCO: Spuneți-le să mai aștepte câteva zile. Vă promit că până atunci comprim totul... deși stațiunea e pe sfârșite, recunosc...

BARTHOLOMEUS I: Dacă și piesa e pe sfârșite, se aranjează...

IONESCO: Despre ce teatru e vorba?

BARTHOLOMEUS I: E un teatru nou, cu un director științific, cu o trupă de tineri actori științifici; vor să debuteze cu o piesă de-a dumneavoastră. Veți fi tratat științific. Sala nu-i prea mare, are douăzeci și cinci de locuri pe scaune, patru în picioare... E pentru un public popular de elită.

IONESCO: Nu-i rău. Dacă ar face săli pline în fiecare seară...

BARTHOLOMEUS I: Eu m-aș mulțumi și cu săli pe jumătate pline... Ce mai, vor să-i dea drumul imediat.

IONESCO: N-am nimic împotrivă. Ah, dacă piesa ar fi gata...

BARTHOLOMEUS I: Păi ziceați că e în mare parte scrisă!

IONESCO: Da... da... așa e, în mare parte e scrisă!

BARTHOLOMEUS I: Care-i subiectul piesei? Care-i titlul?

IONESCO, *un pic cabotin și cam încurcat*: Ăăă... subiectul?... Vreți să știți care-i subiectul?... Titlul?... Ăăă... știți, eu nu-s în stare niciodată să-mi povestesc piesele... Totul ține de replică, de joc, de imaginile scenice, totul e foarte vizual, ca întotdeauna... La mine totul pleacă de la o primă replică, de la o imagine care declanșează mecanismul creației, pe urmă mă las purtat de propriile mele personaje, niciodată nu știu exact încotro merg... Orice piesă e pentru mine o aventură, o vânătoare, descoperirea unui univers care mi se dezvăluie pas cu pas și a căruia prezență mă uimește în primul rând pe mine...

BARTHOLOMEUS I: Am mai auzit toate astea! Observații empirice. Ne-ați povestit de o mie de ori, la avanpremiere, în articole, în interviuri, despre mecanismul

creator, cum îi spuneți, deși mie nu-mi place cuvântul „creator“. Îmi place în schimb cuvântul „mecanism“.

IONESCO, *naiv*: E adevărat, am mai vorbit de mecanismul meu – îmi cer scuze – creator. Aveți memorie bună!

BARTHOLOMEUS I: Mai vorbiți-mi despre piesă. Ce imagine inițială a pus de data asta în mișcare procesul de construcție a noii piese...

IONESCO: Păi... păi... e destul de complicat, știți... E o întrebare încuietore... Mă rog, una peste alta, noua mea piesă se va numi *Cameleonul păstorului*.

BARTHOLOMEUS I: De unde până unde *Cameleonul păstorului*?

IONESCO: E scena de bază a piesei, motorul ei. Am văzut odată, vara, pe la trei după-amiază, într-un oraș mare din provincie, un tânăr păstor îmbrățișând un cameleon în mijlocul străzii... M-a impresionat enorm... Am hotărât să scot de aici o farsă tragică.

BARTHOLOMEUS I: Din punct de vedere științific e corect.

IONESCO: Dar ăsta nu-i decât punctul de plecare. Încă nu știu dacă pe scenă o să se vadă într-adevăr cum ciobanul îmbrățișează cameleonul sau dacă o să mă mulțumesc numai să pomenesc episodul... dacă n-o să fie doar un fundal invizibil... teatru de ordinul doi... De fapt, cred că ăsta nu trebuie să fie decât un pretext...

BARTHOLOMEUS I: Păcat. Episodul mi se pare că ilustrează totuși reconcilierea eului cu celălalt.

IONESCO: Da, numai că de data asta o să mă pun pe mine însumi în scenă!

BARTHOLOMEUS I: Păi asta faceți mereu.

IONESCO: Înseamnă că n-o să fie ultima oară.

BARTHOLOMEUS I: În fine, și dumneavoastră ce-o să fiți: ciobanul sau cameleonul?

IONESCO: Ah, nu, în nici un caz cameleonul. Eu nu-mi schimb culoarea în fiecare zi... Nu mă iau după ultima modă, așa cum face... mai bine nu dau nume...

BARTHOLOMEUS I: Înseamnă c-o să fiți ciobanul?

IONESCO: Nici ciobanul! Vă spuneam că episodul e numai un pretext, un punct de plecare... De fapt, mă pun pe mine în scenă că să provoc o discuție despre teatru, ca să-mi prezint ideile...

BARTHOLOMEUS I: Fără doctorat, n-aveți dreptul la idei... De idei mă ocup eu.

IONESCO: Hai să spunem: experiențele...

BARTHOLOMEUS I: N-au nici o valoare, nu sunt științifice!

IONESCO: ...Atunci... credințele...

BARTHOLOMEUS I: Mă rog, să zicem. Dar numai provizoriu, până vi le corectăm noi. Continuați-vă expunerea aproximativă...

IONESCO, *după o clipă*: Mulțumesc. Dacă vreți neapărat, sunt totuși ciobanul, iar teatrul e cameleonul, din moment ce eu am îmbrățișat cariera teatrală, iar teatrul, bineînțeles, se schimbă, fiindcă teatrul e viața. E schimbător ca viața... Cameleonul e și el viața!

BARTHOLOMEUS I: Am notat formula, e aproape o cugetare.

IONESCO: Am să vorbesc prin urmare despre teatru, despre critica dramatică, despre public...

BARTHOLOMEUS I: N-aveți destule cunoștințe de sociologie pentru asta!

IONESCO: ...despre noul teatru, a cărui caracteristică esențială e noutatea... O să-mi prezint punctele de vedere...

BARTHOLOMEUS I, *cu un gest larg*: Puncte de vedere fără instrumente optice!

IONESCO: ...Va fi o improvizație.

BARTHOLOMEUS I: Citiți-mi totuși ce-ați scris până acum.

IONESCO, *cu falsă timiditate*: Nu e nimic definitiv, v-am spus... Dialogurile nu sunt comprimate... Am să vă citesc totuși un fragment...

BARTHOLOMEUS I: Vă ascult. Mă aflu aici ca să judec. Și să corectez.

IONESCO, *scărpinându-se în cap*: Știți, mie nu-mi prea place să citesc ce-am scris. Mi s-a acrit de propriile mele texte...

BARTHOLOMEUS I: Autocritica îl onorează pe scriitor. Autocritica îl dezonorează pe critic.

IONESCO: În fine, am să vă citesc totuși, ca să nu ziceți c-ați venit de pomană. (*Bartholomeus I se așază mai comod.*) Iată începutul piesei: „Scena I. Printre cărți și manuscrise, Ionesco doarme cu capul pe masă. Într-o mână ține un pix cu vârful în sus. Sună la ușă. Ionesco sforăie. Sună din nou, apoi se aud lovituri puternice în ușă. Se aud strigăte: «Ionesco! Ionesco!» În cele din urmă Ionesco tre sare, se freacă la ochi. O voce din spatele ușii: «Ionesco! Sunteți acasă?» Ionesco: «Da... O clipă!... Ce-o mai fi?» Aranjându-și părul ciufulit (*spunând asta, Ionesco face gestul*), Ionesco se îndreaptă spre ușă, deschide, apare Bartholomeus. Bartholomeus: «Bună ziua, Ionesco!...» Ionesco: «Bună ziua,

Bartholomeus.» Bartholomeus: «Bine că v-am găsit acasă! Era să plec. Mi-ar fi părut rău, cum n-aveți telefon... Da' ce faceți?» Ionesco: «Lucram, lucram, scriam!...» Bartholomeus: «Aha, la noua piesă? E gata? Abia aștept!...» Ionesco, așezându-se în fotoliu, îi arată un scaun lui Bartholomeus: «Luați loc.»“

Citindu-și textul, Ionesco se așază din nou în fotoliu, ca mai înainte. În aceeași clipă, se aude sunând de-adevăratelea, apoi se aud bătăi în ușă.

VOCEA UNUI ALT BĂRBAT: Ionesco! Sunteți acasă?

Bartholomeus I, care în timpul lecturii dădea din cap ca să-și exprime aprobarea, își îndreaptă privirea către ușa de unde vine glasul.

IONESCO: Da, o clipă. Ce-o mai fi?

Aranjându-și părul ciufulit, Ionesco se îndreaptă spre ușă, deschide, apare Bartholomeus II.

BARTHOLOMEUS II: Bună ziua, Ionesco.

IONESCO: Bună ziua, Bartholomeus.

BARTHOLOMEUS II, *lui Bartholomeus I*: Ah, pe cine văd?

Bartholomeus! Ce mai faceți?

BARTHOLOMEUS I, *lui Bartholomeus II*: Ah, pe cine văd?

Bartholomeus! Ce mai faceți?

BARTHOLOMEUS II, *lui Ionesco*: Bine că v-am găsit acasă!

Mi-ar fi părut rău să plec... și, cum n-aveți telefon... Da' ce faceți?

IONESCO: Lucram, lucram, scriam... Luați loc!

Îi arată un scaun lui Bartholomeus II, se așază și el. Se aud bătăi în ușă și a treia voce de bărbat strigând:

A TREIA VOCE DE BĂRBAT: Ionesco! Ionesco! Sunteți acasă?

IONESCO: Da, o clipă. Ce-o mai fi?

Ionesco se ridică, își aranjează părul, se îndreaptă spre ușă, deschide: apare Bartholomeus III, în robă, ca și ceilalți doi.

BARTHOLOMEUS III: Bună ziua, Ionesco.

IONESCO: Bună ziua, Bartholomeus.

BARTHOLOMEUS III, *lui Bartholomeus II*: Ah, pe cine văd? Bartholomeus! Ce mai faceți?

BARTHOLOMEUS II, *lui Bartholomeus III*: Ah, pe cine văd? Bartholomeus! Ce mai faceți?

BARTHOLOMEUS I, *lui Bartholomeus III*: Ah, pe cine văd? Bartholomeus! Ce mai faceți?

BARTHOLOMEUS III, *lui Bartholomeus I*: Ah, pe cine văd? Bartholomeus! Ce mai faceți? (*Lui Ionesco:*) Bine că v-am găsit acasă! Era să plec... Mi-ar fi părut rău, și, cum n-aveți telefon... Da' ce faceți?

Ritmul replicilor trebuie să se accelereze.

IONESCO: Lucram... lucram... scriam!

BARTHOLOMEUS III: Aha, la noua piesă? E gata? Abia aștept!

IONESCO, *așezându-se și arătându-i un scaun lui Bartholomeus III*: Luați loc. (*Bartholomeus III se așază în rând cu ceilalți doi.*) Cum vedeți, lucrez la ea. Nici nu mai știu de mine. Treaba merge, dar nu-i deloc ușor. Trebuie să fie perfectă, fără lungimi inutile, fără repetiții, mereu sunt acuzat că mă-nvârt în jurul cozii, în piesele mele... Așa că tai, tai...

BARTHOLOMEUS III: Citiți-ne cel puțin începutul.

BARTHOLOMEUS II (*ecou*): Cel puțin începutul...

BARTHOLOMEUS I (*ecou*) ...puțin începutul...

IONESCO, *citind*: „Printre cărți și manuscrise, Ionesco doarme cu capul pe masă. Sună la ușă, Ionesco sforăie. Sună din nou, Ionesco continuă să sforăie. Se aud bătăi în ușă...” (*Deodată, se aud bătăi de-adevăratelea în ușă.*) Da, o clipă!... Ce-o mai fi?

Aranjându-și părul ciufulit, Ionesco vrea să se îndrepte spre ușă.

BARTHOLOMEUS III: Mi se pare interesant... să vedem mai departe...

BARTHOLOMEUS II, *lui Ionesco*: E plină de surprize.

Alte bătăi în ușă.

BARTHOLOMEUS I, *celorlalți doi*: Fiindcă n-ați fost aici de la-nceput. Eu cunosc mai bine piesa. (*Lui Ionesco*:) E un cerc vicios.

IONESCO: Cercul vicios poate să aibă și el virtuțile lui!

BARTHOLOMEUS I: Cu condiția să ieși din el la timp.

IONESCO: Ah, da, e-adevărat... cu condiția să ieși din el.

BARTHOLOMEUS II: Și nu poți să ieși din el decât pe o singură cale: cea justă. (*Lui Bartholomeus I*:) Nu-i așa, maestre Bartholomeus? (*Lui Bartholomeus III*:) Nu-i așa, maestre Bartholomeus?

BARTHOLOMEUS III: Poate.

BARTHOLOMEUS II, *lui Ionesco*: Din cercul vicios nu poți ieși decât dacă te închizi în el. Așa că nu deschideți ușa, cercul vicios s-ar strânge și mai tare... și v-ar ține prizonier.

BARTHOLOMEUS I: S-a văzut doar.

BARTHOLOMEUS II: Da, s-a văzut.

IONESCO: Nu vă înțeleg.

CUPRINS

<i>Improvizație la Alma</i>	5
<i>Ucișă fără simbric</i>	64
Note	193
despre <i>Improvizație la Alma</i>	195
despre <i>Ucișă fără simbric</i>	200